COOPERAREA INTERNAȚIONALĂ A UE ÎN DOMENIILE PROTECȚIEI CLIMATULUI, MEDIULUI ȘI ENERGIEI

EU INTERNATIONAL COOPERATION IN THE FIELDS OF CLIMATE PROTECTION, ENVIRONMENT AND ENERGY

Alexandrina BORȘ
Universitatea de Stat din Moldova
e-mail: *alexandrinabors34@gmail.com*
ORCID: https://orcid.org/0009-0005-6810-8098

CZU 061.1EU:502/574

Rezumat: Uniunea Europeană (UE) s-a afirmat ca lider global în domeniile protecției mediului, combaterii schimbărilor climatice și tranziției energetice. Politica de mediu a UE a evoluat considerabil, fiind reglementată de tratate și principii-cheie, precum cel al precauției, prevenției și al „poluatorului plătește". Prin programe strategice precum Pactul verde european și Programele de Acțiune pentru Mediu, UE promovează dezvoltarea durabilă și conservarea biodiversității. În paralel, acțiunile climatice urmăresc atingerea neutralității climatice până în 2050, prin mecanisme precum ETS, Pactul climatic european, legislația „Fit for 55" și reglementări pentru emisiile din transporturi, agricultură și industrie. În domeniul energiei, UE promovează eficiența energetică și sursele regenerabile, prin cadre legislative ambițioase și obiective clare pentru 2030. Totodată, instituții ca Agenția Europeană de Mediu și rețele ca IMPEL asigură implementarea și monitorizarea politicilor. Prin participarea activă la acorduri internaționale, UE contribuie la stabilirea unor norme globale pentru un viitor durabil. Articolul este elaborat în cadrul implementării proiectului Jean Monnet Chair „EU's role in the emerging international system" (EUREIS), nr. 101126798.

Cuvinte-cheie: *Uniunea Europeană, protecția mediului, schimbări climatice, Pactul verde european, politici energetice, dezvoltare durabilă.*

JEL: Q54, Q56, F53

Abstract: The European Union (EU) has emerged as a global leader in environmental protection, climate action, and sustainable energy transition. Its environmental policy is grounded in the principles of precaution, prevention, and the «polluter pays» rule, and is supported by strong legislative frameworks. The European Green Deal and Environment Action Programmes aim to ensure sustainability and biodiversity preservation. In climate policy, the EU targets carbon neutrality by 2050, with instruments such as the EU Emissions Trading System (ETS), the «Fit for 55» package, and sector-specific regulations. Energy policies focus on boosting renewable energy, improving energy efficiency, and achieving ambitious 2030 targets. Implementation and monitoring are reinforced by institutions like the European Environment Agency and networks like IMPEL. Globally, the EU plays a key role in shaping international environmental and climate agreements. he article has been prepared within the

framework of the implementation of the Jean Monnet Chair project "EU's Role in the Emerging International System" (EUREIS), No. 101126798.

Keywords*: *European Union, environmental protection, climate change, European Green Deal, energy policies, sustainable development.

JEL: Q54, Q56, F53

Introducere. Problematica protecției mediului a devenit una dintre cele mai stringente provocări ale agendei internaționale, pe fondul intensificării degradării ecosistemelor și al agravării crizei climatice globale. În acest context, Uniunea Europeană (UE) a dezvoltat un cadru instituțional și legislativ complex, care reflectă un angajament clar față de obiectivul unei dezvoltări durabile și al unei tranziții ecologice echitabile. De la primele inițiative în domeniul protecției mediului, apărute în anii 1970, până la actualele strategii precum Pactul Verde European sau REPowerEU, politica de mediu a UE a evoluat de la intervenții minimale la un model cuprinzător de guvernanță care integrează dimensiunea ecologică în toate celelalte politici sectoriale: agricultură, energie, industrie sau transport. Prin tratatele succesive – de la Tratatul de la Maastricht la Tratatul de la Lisabona – s-a consolidat statutul protecției mediului ca prioritate strategică, iar integrarea cerințelor ecologice în toate politicile Uniunii a devenit o condiție fundamentală pentru sustenabilitatea economică și socială. Astăzi, UE joacă un rol de lider global în promovarea unei agende ecologice ambițioase, acționând atât în interiorul granițelor sale, cât și pe scena internațională, prin mecanisme de cooperare externă, parteneriate globale și susținerea țărilor terțe în combaterea schimbărilor climatice. Acest articol analizează acțiunile externe ale Uniunii Europene în domeniile protecției climatului, mediului și energiei, pornind de la principiile generale ale politicii de mediu și trecând în revistă domenii-cheie precum: combaterea schimbărilor climatice, poluarea atmosferică și fonică, biodiversitatea și utilizarea durabilă a terenurilor, protecția resurselor de apă, tranziția energetică și promovarea surselor regenerabile.

Gradul de investigare a problemei la momentul actual, scopul cercetării. În literatura de specialitate, politicile Uniunii Europene în domeniul protecției mediului, combaterii schimbărilor climatice și tranziției energetice au beneficiat de o atenție considerabilă, mai ales în contextul angajamentelor asumate prin Pactul verde european și al Acordului de la Paris. Studiile se concentrează asupra cadrului normativ intern, asupra proceselor de integrare a politicii de mediu în politicile sectoriale și asupra rolului UE ca lider global în diplomația climatică. Totodată, scopul principal al cercetării este de a analiza comprehensiv modul în care Uniunea Europeană își exercită rolul de actor global în domeniul protecției mediului, combaterii schimbărilor climatice și politicii energetice, cu accent pe dimensiunea externă a acestor politici. Prin această cercetare, se dorește conturarea unei perspective analitice clare

asupra contribuției UE la guvernanța globală de mediu și climă, precum și asupra provocărilor și oportunităților asociate implementării unei politici externe verzi.

Materiale utilizate și metode aplicate. Pentru realizarea cercetării, am utilizat următoarele surse: documente strategice ale Uniunii Europene (ex. Pactul Verde European, Strategia de adaptare la schimbările climatice, planul REPowerEU); Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), în special articolele privind politica externă și de mediu; Raportări oficiale ale Agenției Europene de Mediu (EEA), ale Comisiei Europene; Studii și analize științifice din baze de date academice internaționale. Metoda de cercetare a fost predominant calitativă, bazată pe analiza documentară și studiul comparativ al politicilor implementate în relațiile externe ale UE. Am aplicat și metoda inductivă pentru a trasa tendințele emergente în diplomația ecologică a Uniunii.

În această ordine de idei, Uniunea Europeană (UE) se afirmă ca un actor global în promovarea dezvoltării durabile și a tranziției ecologice, având un rol esențial în modelarea agendei internaționale privind schimbările climatice, protecția mediului și securitatea energetică. Iar, printr-un cadru legislativ robust și inițiative strategice, UE urmărește să inspire și să coordoneze eforturi la nivel global. Astfel, UE a dezvoltat politici în acest sens, care au evoluat treptat, de la etapa implementării unor măsuri minimale, la o asumare sporită a problemelor de mediu, climă, energie prin soluționări complexe şi specifice. În acest sens, îmi propun să dezvolt fiecare dintre politicile europene în aceste domenii, pentru a crea un cadru analitic bine conturat, privind acțiunile Uniunii Europene în materie de protecție a mediului, a climei și în domeniul energiei.

Politica de mediu. Preocuparea pentru mediu a apărut pe agenda europeană încă de la începutul anilor 1970. Politica de mediu a Uniunii Europene (UE) a fost creată prin Tratatul Uniunii Europene şi are ca scop asigurarea sustenabilității măsurilor de protecție a mediului. Deci, prin Tratatul de la Maastricht, protecția mediului devine o prioritate cheie a Uniunii Europene, unde este semnalată necesitatea integrării şi implementării politicii de mediu în cadrul unor politici sectoriale precum agricultura, energia, industria, transportul. Principalul pilon al politicii de mediu este conceptul de dezvoltare durabilă, care constituie o politică transversală ce înglobează toate celelalte politici comunitare, subliniind nevoia de a integra cerințele de protecție a mediului în definirea şi implementarea tuturor politicilor europene. Totodată, conform Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), în special Articolele 11 și 191–193, protecția mediului reprezintă o prioritate transversală, fiind integrată în definirea și implementarea tuturor politicilor și acțiunilor Uniunii. Obiectivul principal este promovarea dezvoltării durabile, asigurând totodată un nivel ridicat de protecție a mediului, cu respectarea diversității situațiilor regionale din cadrul Uniu-

nii. Astfel, conform articolului 191, alin.2, al acestui tratat, politica de mediu a UE se fundamentează pe patru principii generale: principiul precauției care presupune că atunci când există riscul unor efecte negative asupra mediului sau sănătății publice și persistă incertitudini științifice, se impune amânarea acțiunii până la obținerea unor dovezi concludente care să confirme siguranța acesteia.

La fel, principiul prevenirii pune accentul pe prevenirea daunelor înainte ca acestea să apară, prin adoptarea de măsuri proactive, menite să anticipeze riscurile asupra mediului. Totodată, corectarea daunelor la sursă se referă că în cazul în care prejudiciul asupra mediului s-a produs, este necesară intervenția directă la sursa poluării, pentru remedierea cât mai eficientă a impactului negativ. Și principiul „poluatorul plătește", conturează responsabilitatea pentru remedierea daunelor revine operatorului care le-a cauzat, acesta fiind obligat să suporte toate costurile legate de măsurile de reparație. Acest principiu este implementat, printre altele, prin Directiva privind răspunderea de mediu, care urmărește prevenirea și corectarea daunelor aduse habitatelor și speciilor protejate, apei și solului. Încă din 1973, Comisia Europeană a adoptat Programe de Acțiune pentru Mediu (PAM) multianuale, care conturează direcțiile și obiectivele strategice ale politicii de mediu a UE. Cel de-al Optulea PAM (2021–2030), adoptat în mai 2022, reflectă viziunea pentru 2050 care constă în garantarea unei calități ridicate a vieții, în limitele ecologice ale planetei. Acest program consolidează obiectivele Pactului verde european (2019) și include șase priorități-cheie: neutralitatea climatică până în 2050, reziliență climatică, tranziția către o economie circulară, obiectivul „zero poluare", conservarea biodiversității și reducerea presiunii asupra mediului generată de producție și consum. Totodată, se remarcă și Strategia UE pentru dezvoltare durabilă, inițiată în 2001 și consolidată în 2016 de Comisia Europeană prin comunicarea intitulată „Următorii pași către un viitor european durabil – Acțiunea europeană pentru durabilitate", ce urmărește integrarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD) în politicile europene.

Documentul de reflecție din 2019 intitulat „Către o Europă durabilă până în 2030" și rezoluția Parlamentului European din martie 2019 susțin un model în care toate politicile UE sunt aliniate la ODD, cu obiective și mecanisme clare de monitorizare. Iar, dacă e să ne referim la domeniul biodiversității, atunci în conformitate cu Convenția ONU privind diversitatea biologică (CBD), UE a adoptat în 2020 Strategia pentru biodiversitate 2030. Aceasta propune refacerea ecosistemelor degradate și protejarea capitalului natural european. În februarie 2024, Parlamentul European a aprobat Regulamentul privind refacerea naturii, care prevede restaurarea a 30% din suprafețele terestre și maritime până în 2030 și 90 % din toate ecosistemele degradate până în 2050. În acest fel, în virtutea celor enunțate, revenim la concluzia că UE este un actor-cheie în cadrul negocierile internaționale în domeniul mediu-

lui. Deci, UE este parte la numeroase acorduri multilaterale mondiale, regionale sau subregionale în domeniul mediului, care vizează o gamă largă de chestiuni, printre care protecția naturii și biodiversitatea, schimbările climatice și poluarea transfrontalieră a aerului sau a apei. Pot menționa și contribuția UE la elaborarea mai multor acorduri internaționale majore adoptate în 2015 la nivelul ONU, cum ar fi Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă (care include cele 17 ODD mondiale și cele 169 de ținte aferente), Acordul de la Paris privind schimbările climatice și Cadrul de la Sendai pentru reducerea riscurilor de dezastre. Totodată, Uniunea a devenit și parte la Convenția privind comerțul internațional cu specii ale faunei și florei sălbatice pe cale de dispariție (CITES), punându-și în evidență angajamentul față de conservarea biodiversității și de reducerea comerțului ilicit cu faună și floră sălbatică. Consider importantă și menționarea directivelor 2014/52/UE privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului și 2001/42/CE privind evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului, deoarece există anumite proiecte (private sau publice) care ar putea avea efecte semnificative asupra mediului, de exemplu, construirea unei autostrăzi sau a unui aeroport sau o serie de planuri și programe publice (de exemplu, privind utilizarea terenurilor, transporturile, energia, deșeurile sau agricultura) care ar putea avea un impact semnificativ asupra mediului și a căror efectuare de evaluări de mediu înainte de autorizarea oricăror planuri, programe sau proiecte este asigurată anume prin aceste directive. Astfel, în ambele situații, consultarea publicului reprezintă un aspect fundamental. Acest lucru datează de la Convenția de la Aarhus din 1998, care garantează publicului trei drepturi: participarea publicului la luarea deciziilor în probleme de mediu, accesul la informațiile referitoare la mediu deținute de autoritățile publice (de exemplu, privind starea mediului sau starea sănătății oamenilor atunci când este afectată de starea mediului) și dreptul de acces la justiție în cazul încălcării celorlalte două drepturi. Tot ele fiind consacrate în legislația UE prin două directive majore - Directiva 2003/4/CE și Directiva 2003/35/CE. Iar, dacă e să mă refer la eficacitatea Politicii de mediu, aceasta se determină anume de punerea ei în aplicare la nivel global, regional și local. Precum și monitorizarea - atât a stării mediului, cât și a nivelului de aplicare a legislației UE în domeniul mediului – rămâne a fi fundamentală. Punerea în aplicare eficientă a legislației de mediu este o condiție esențială pentru atingerea obiectivelor UE. În acest sens, pot face referire la mai multe proiecte, create anume în perspectiva executării și monitorizării, ca de exemplu rețeaua IMPEL, creată pentru schimbul de bune practici între autoritățile de mediu, care joacă un rol central în consolidarea conformității. Și evaluarea punerii în aplicare a politicii de mediu, inițiată de Comisie în 2016, precum și inițiativele REFIT, contribuie la eficientizarea legislației și la reducerea sarcinilor administrative. De asemenea, instituții precum Agenția Eu-

ropeană de Mediu (AEM), înființată în 1990, și programe, precum Copernicus și Registrul E-PRTR oferă infrastructura esențială pentru monitorizarea și raportarea datelor de mediu.

Politica de lupta împotriva schimbărilor climatice. Impactul schimbărilor climatice se resimte și la nivel geopolitic, influențând siguranța globală, fluxurile comerciale și funcționarea serviciilor publice. Prin urmare, o mai bună pregătire și reziliență pot aduce beneficii sistemice, contribuind la soluționarea provocărilor globale. Aproximativ 77% dintre cetățenii UE consideră schimbările climatice o problemă foarte gravă, iar 37% se simt personal expuși acestor riscuri. Astfel, Parlamentul European și liderii UE recunosc nevoia urgentă de a intensifica acțiunile pentru climă și de a crește reziliența Uniunii. În așa mod, Uniunea Europeană (UE) este considerată lider global în combaterea schimbărilor climatice, cu politici ambițioase axate pe reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră (GES) și tranziția către o economie verde. Până în 2020, UE a redus emisiile cu 31 % față de 1990, depășindu-și obiectivele asumate prin tratate internaționale precum Protocolul de la Kyoto. În 2019, Comisia Europeană a lansat Pactul verde european, ce vizează reducerea emisiilor cu 55 % până în 2030 și atingerea neutralității climatice până în 2050, în conformitate cu Acordul de la Paris. Aceste măsuri, însoțite de o foaie de parcurs cu principalele acțiuni, vizează reducerea semnificativă a emisiilor, investiții în cercetare și inovare de vârf, precum și protejarea mediului natural al Europei. Printre cele mai importante inițiative lansate în cadrul Pactului se numără *Legea europeană a climei* [Regulamentul (UE) 2021/1119], care consacră obiectivul neutralității climatice până în 2050 și stabilește o țintă intermediară: reducerea cu cel puțin 55 % a emisiilor de gaze cu efect de seră până în 2030, comparativ cu nivelurile din 1990. Alte propuneri relevante includ *Planul de investiții pentru o Europă durabilă*, *Pactul climatic european*, instituirea *Fondului pentru o tranziție justă*, revizuirea orientărilor privind infrastructurile energetice transeuropene, strategiile pentru integrarea sistemului energetic, hidrogen și adaptarea la schimbările climatice. La 14 iulie 2021, Comisia a lansat pachetul legislativ „*Pregătiți pentru 55*" (Fit for 55), care cuprinde propuneri menite să transforme economia și societatea UE pentru a atinge obiectivele climatice. În decembrie 2022, Parlamentul European și Consiliul au convenit asupra reformării *sistemului UE de comercializare a certificatelor de emisii* (ETS), stabilind o reducere a emisiilor cu 62 % până în 2030 față de nivelurile din 2005. În 2023, domeniul de aplicare al ETS a fost extins la transportul maritim [Regulamentul (UE) 2023/957], combustibilii sustenabili pentru aviație [Regulamentul (UE) 2023/2405] și sectorul maritim [Regulamentul (UE) 2023/1805]. Acesta din urmă urmărește reducerea emisiilor maritime cu 20 % până în 2035 și cu 80 % până în 2050, impunând totodată cerințe progresive

pentru utilizarea combustibililor din surse regenerabile nebiologice. Un nou sistem de comercializare a certificatelor de emisii (ETS2), dedicat clădirilor, transportului rutier și altor sectoare, va fi implementat începând cu 2027, conform *Directivei (UE) 2023/959*. Pachetul „Pregătiți pentru 55" introduce, de asemenea, *mecanismul de ajustare la frontieră în funcție de carbon*, *Fondul social pentru climă* și fonduri consolidate pentru *modernizare* și *inovare*. Emisiile din aviație intră sub incidența sistemului ETS, iar derogarea pentru zborurile intercontinentale a fost prelungită până la începutul anului 2027 [Directiva (UE) 2023/958]. Schema CORSIA, în cadrul OACI, urmează să debuteze în 2024, iar Comisia va evalua eficacitatea acesteia până în iulie 2026. *Regulamentul privind partajarea eforturilor* revizuit [(UE) 2023/857] impune o reducere colectivă de 40 % a emisiilor în sectoarele vizate, până în 2030 față de 2005. Complementar, *Directiva privind energia din surse regenerabile* [(UE) 2023/2413] stabilește un obiectiv obligatoriu de 42,5 % pentru ponderea energiei regenerabile în mixul energetic. Regulamentul privind utilizarea terenurilor și silvicultura [(UE) 2023/839] introduce un obiectiv pentru 2030 de creștere cu 15 % a capacității de absorbție a carbonului. *Directiva privind eficiența energetică* [(UE) 2023/1791] prevede o reducere cu 11,7 % a consumului final de energie până în 2030, raportat la nivelurile din 2020. În ceea ce privește emisiile de metan, Comisia a prezentat în decembrie 2021 o propunere legislativă care a fost finalizată prin acordul provizoriu din noiembrie 2023. Regulamentul obligă industriile extractive să măsoare, monitorizeze, raporteze și reducă emisiile de metan. *Regulamentul privind gazele fluorurate cu efect de seră* [(UE) 2024/573], intrat în vigoare în martie 2024, vizează eliminarea completă a hidrofluorocarburilor până în 2050, cu reduceri semnificative începând din 2025. Pentru susținerea eliminării de CO_2, Comisia a propus în 2022 un cadru voluntar de certificare la nivelul UE, finalizat prin acordul provizoriu din februarie 2024. Acesta vizează stimularea eliminărilor de carbon de înaltă calitate și combaterea dezinformării ecologice (*greenwashing*). *Directiva privind performanța energetică a clădirilor* revizuită prevede ca toate clădirile noi să aibă emisii zero începând cu 2030 (respectiv 2028 pentru clădirile publice noi). Fiecare stat membru va elabora o traiectorie proprie pentru reducerea consumului mediu de energie primară cu 16 % până în 2030 și cu 20-22 % până în 2035. În februarie 2023, Parlamentul și Consiliul au stabilit noi obiective privind emisiile din transportul rutier: o reducere de 55 % pentru autoturismele noi și de 50 % pentru camionete până în 2030. Totodată, s-a introdus un obiectiv de reducere cu 30 % a emisiilor de CO_2 pentru camioane, cu o etapă intermediară de 15 % până în 2025 [Regulamentul (UE) 2023/851]. În martie 2024, Parlamentul a adoptat standardele *Euro 7*, aplicabile autoturismelor, camionetelor, autobuzelor, camioanelor și remorcilor. În februarie 2024, Comisia a publicat o comunicare

privind obiectivele climatice pentru 2040, propunând reducerea emisiilor nete de GES cu 90 % față de nivelurile din 1990 — un pas esențial în direcția neutralității climatice până în 2050. Totuși, evaluările recente ale Comisiei indică progrese inegale. Este nevoie de acțiuni mai ferme în ceea ce privește guvernanța, finanțarea, echitatea și soluțiile bazate pe natură. Comisia a emis recomandări și este pregătită să sprijine statele membre în consolidarea planurilor climatice.

Politica energetică a Uniunii Europene. Politica energetică a UE se bazează pe principiile decarbonizării, competitivității, securității aprovizionării și sustenabilității. Iar, conform TFUE (art. 194, alin.1), politica Uniunii în domeniul energiei urmărește, în spiritul solidarității între statele membre: (a) să asigure funcționarea pieței energiei; (b) să asigure siguranța aprovizionării cu energie în Uniune, (c) să promoveze eficiența energetică și economia de energie, precum și dezvoltarea de noi surse de energie și energii regenerabile; și (d) să promoveze interconectarea rețelelor energetice. Totodată, în conformitate cu uniunea energetică (2015), politica energetică a UE are următoarele cinci obiective principale: diversificarea surselor de energie ale Europei, asigurând securitatea energetică prin solidaritate și cooperare între țările UE; asigurarea funcționării unei piețe interne a energiei pe deplin integrate, care să permită libera circulație a energiei prin UE printr-o infrastructură adecvată și fără bariere tehnice sau de reglementare; îmbunătățirea eficienței energetice și reducerea dependenței de importurile de energie, reducerea emisiilor și stimularea creării de locuri de muncă și a creșterii economice; decarbonizarea economiei și tranziția către o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon, în conformitate cu Acordul de la Paris; promovarea cercetării în domeniul tehnologiilor cu emisii scăzute de dioxid de carbon și al energiei curate și acordarea de prioritate cercetării și inovării pentru a impulsiona tranziția energetică și a îmbunătăți competitivitatea.

Totodată, are un rol important și strategia Uniunii Energetice, deoarece pe ea se fundamentează politica energetică actuală a UE, care urmărește să asigure o aprovizionare energetică sigură, durabilă, competitivă și accesibilă pentru cetățeni și întreprinderi. Astfel, obiectivele energetice actuale ale UE pentru 2030 includ: atingerea unei ponderi de 42,5% a surselor regenerabile în consumul final de energie, cu o țintă ambițioasă de 45%; reducerea cu 11,7% a consumului de energie primară și finală față de prognozele din 2020; interconectarea a cel puțin 15% din rețelele electrice ale statelor membre. Cadrul legislativ actual derivă din pachetul „Pregătiți pentru 55" și a fost consolidat prin planul REPowerEU, care urmărește eliminarea rapidă a dependenței de combustibilii fosili din Rusia. Acesta include un set complex de reglementări privind energia regenerabilă, eficiența energetică, guvernanța, piața energiei electrice, securitatea energetică, impozitarea energiei, infrastructurile transeuropene, și cooperarea între autoritățile de reglementare.

Conform acestui cadru, statele membre trebuie să elaboreze planuri naționale integrate privind energia și clima (2021–2030), să raporteze periodic progresele și să stabilească strategii pe termen lung aliniate cu Acordul de la Paris. În aceeași odine de idei, este importantă și Directiva (UE) 2023/1791 care stabilește un obiectiv orientativ de reducere cu 11,7% a consumului de energie primară și finală până în 2030. Aceasta este echivalentă cu cel mult 992,5 milioane de tone echivalent petrol (orientativ) și, respectiv, 763 de milioane de tone echivalent petrol. Directiva se bazează pe principiul „eficiența energetică înainte de toate”, impunând statelor membre să prioritizeze soluțiile eficiente energetic în planificare, politici și investiții. Dacă e să ne referim la piatra de temelie a politicii UE în domeniul energiei din surse regenerabile este noua Directivă privind energia din surse regenerabile, care prevede atingerea unei ponderi de cel puțin 42,5% a energiei regenerabile în consumul final până în 2030, cu o țintă aspirativă de 45%. Directiva susține dezvoltarea energiilor regenerabile prin scheme naționale și finanțări europene, având în vedere că pieţele libere nu pot garanta singure atingerea acestor niveluri. Făcând referire și la dimensiunea externă a politicii energetice, după reducerea dependenței energetice de Rusia, politica externă a UE s-a concentrat pe diversificarea surselor de aprovizionare. În acest sens, REPowerEU propune reducerea utilizării gazului fosil cu echivalentul a 155 miliarde metri cubi – volumul importurilor din Rusia în 2021.

UE a stabilit parteneriate internaționale pentru diversificare, a crescut importurile de GNL și livrările prin conducte și a creat Platforma energetică a UE pentru achiziții comune. Strategia externă include sprijin pentru Ucraina, Moldova și alte țări partenere. Astfel, în contextul conflictului din Ucraina, securitatea energetică a devenit o prioritate de vârf. Politica actuală cuprinde măsuri de prevenire și reacție la întreruperi în aprovizionare, accidente offshore, și gestionarea stocurilor de petrol și gaze. Regulamentul TEN-E, revizuit în 2022, definește 11 coridoare prioritare pentru infrastructura electrică, offshore și de hidrogen, eliminând sprijinul pentru proiectele noi de gaze și petrol și introducând criterii stricte de sustenabilitate. Finanțarea este asigurată prin Mecanismul pentru interconectarea Europei 2021–2027. Un ultim aspect care necesită menționat, ar fi cercetarea și dezvoltarea în domeniul energiei, realizat spre exeplu prin Programul Orizont Europa (2021–2027), cu un buget de 95,5 miliarde EUR, dintre care 5,4 miliarde din NextGenerationEU, care reprezintă principalul instrument de sprijin al cercetării energetice. Dar, și de Planul strategic pentru tehnologiile energetice (SET-Plan) care identifică 10 tehnologii prioritare, inclusiv baterii, energie solară fotovoltaică și eoliană offshore, acoperind întregul lanț al inovării în tranziția către o energie curată.

Concluzii. Așadar, concluzionând toate cele menționate, vreau să identific câteva intrumente utilizate de UE, care promovează implicarea activă a societății civile

și a tinerilor în tranziția ecologică și energetică, pentru care aș recomanda implicarea nemijlocită a celor ce-și doresc schimbarea. Astfel, *Programul LIFE*, este principalul mecanism de finanțare al UE pentru acțiuni în domeniul mediului și al climei, ce sprijină proiecte care vizează conservarea naturii, economia circulară, atenuarea schimbărilor climatice și adaptarea la acestea. Prin parteneriate transnaționale, LIFE facilitează transferul de bune practici și tehnologii inovatoare între statele membre și țările partenere. La fel, *Corpul European de Solidaritate* permite tinerilor să participe la proiecte de voluntariat și stagii în domenii precum protecția mediului, gestionarea resurselor naturale și promovarea energiei durabile. Această inițiativă contribuie nu doar la formarea unei generații conștiente ecologic, ci și la întărirea coeziunii europene prin solidaritate activă. Totodată și *EUKI (European Climate Initiative)*, lansată de Germania, completează eforturile europene prin sprijinirea cooperării bilaterale și multilaterale în domeniul politicilor climatice, inclusiv cu state din Europa Centrală, de Est și de Sud-Est. EUKI încurajează implicarea actorilor locali, a ONG-urilor, autorităților și instituțiilor educaționale în proiecte care contribuie la reducerea emisiilor și la promovarea unei economii verzi. Mai pot menționa și, programul Erasmus+, mult cunoscut de noi, care a început să includă în mod activ dimensiuni ecologice în cadrul mobilităților pentru tineri și studenți, oferind sprijin pentru proiecte de educație non-formală axate pe sustenabilitate, eco-inovație și responsabilitate climatică. Astfel, Erasmus+ contribuie la formarea unei noi generații de lideri verzi, capabili să promoveze bune practici de mediu atât în Europa, cât și în parteneriat cu țări terțe. În acest mod, prin astfel de instrumente, Uniunea Europeană nu doar își consolidează leadershipul global în domeniul protecției climatului și energiei durabile, ci și extinde impactul acțiunilor sale dincolo de granițele proprii, implicând societatea în mod activ în realizarea obiectivelor Pactului verde european.

Uniunea Europeană s-a afirmat drept un lider global în domeniul politicilor de mediu, climă și energie, demonstrând un angajament ferm față de tranziția ecologică, dezvoltarea durabilă și combaterea schimbărilor climatice. Cadrul legislativ elaborat, strategiile ambițioase și implicarea activă în acordurile internaționale atestă determinarea UE de a construi un model de guvernanță ecologică și de a influența politicile globale în direcția sustenabilității. Politica de mediu a Uniunii, axată pe principiile precauției, prevenirii, corectării la sursă și al „poluatorului plătește”, a evoluat semnificativ, integrând protecția mediului în toate domeniile de politici publice. Programele de acțiune pentru mediu, Pactul verde european și strategiile pentru biodiversitate, economie circulară sau poluare zero sunt dovezi ale unei abordări sistemice și proactive. În paralel, cadrul legislativ și mecanismele de monitorizare, implementare și control – inclusiv rolul Agenției Europene de Mediu, al IMPEL și al instrumentelor digitale precum Copernicus – consolidează eficiența acțiunii

europene. În domeniul combaterii schimbărilor climatice, UE a stabilit obiective ambițioase, asumate prin Legea europeană a climei și pachetul „Pregătiți pentru 55”, urmărind atingerea neutralității climatice până în 2050. Extinderea sistemului de comercializare a certificatelor de emisii, noile reglementări pentru sectoare-cheie (transport, agricultură, industrie), precum și mecanismele de sprijin financiar și social reflectă o tranziție justă și cuprinzătoare. Totuși, punerea în aplicare uniformă a legislației rămâne o provocare majoră, iar decalajele între statele membre în ceea ce privește capacitatea administrativă și politică pot afecta atingerea obiectivelor comune. De asemenea, contextul geopolitic, crizele energetice și interesele divergente pot influența dinamica internă și externă a UE în domeniul durabilității. Dar, consider că prin programele internaționale de voluntariat și implicarea civică, spre exemplu la Corpul European de Solidaritate, sau programul LIFE și inițiativele Erasmus+ cu componentă ecologică, UE susținut de participarea tinerilor în proiecte de mediu și sustenabilitate în afara granițelor sale, va reuși să-și realizeze obiectivele propuse. Europa ești TU! Implică-te.

Referințe bibliografice

1. Tratatul privind funcționarea uniunii europene. Https://eur-lex.europa.eu/lexuriserv/lexuriserv.do?uri=celex:12012e/txt:ro:pdf
2. Ghidul politicilor uniunii europene. Politica de mediu. Https://ier.gov.ro/wp-content/uploads/publicatii/politica_de_mediu_brosura_nr.4_.pdf
3. Politica de mediu: principii generale și cadrul de bază https://www.europarl.europa.eu/erpl-app-public/factsheets/pdf/ro/ftu_2.5.1.pdf
4. Comunicare a comisiei. Pactul ecologic european. Https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/txt/?uri=celex%3a52019dc0640
5. Politica energetică: principii generale. Https://www.europarl.europa.eu/erpl-app-public/factsheets/pdf/ro/ftu_2.4.7.pdf
6. Comunicare a comisiei către parlamentul european, consiliu, comitetul economic și social european, comitetul regiunilor și banca europeană de investiții o strategie-cadru pentru o uniune energetică rezilientă cu o politică prospectivă în domeniul schimbărilor climatice /* com/2015/080 final */ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/txt/?uri=celex:52015dc0080
7. regulamentul (ue) 2021/1119 al parlamentului european și al consiliului din 30 iunie 2021 de instituire a cadrului pentru realizarea neutralității climatice și de modificare a regulamentelor (ce) nr. 401/2009 și (ue) 2018/1999 („legea europeană a climei”) https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/1119/oj?locale=ro

8. European climate risk assessment executive summary. Https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/plmrep/committees/envi/dv/2024/03-19/eucra_executive_summary_final_en.pdf
9. Comunicare a comisiei către parlamentul european, consiliu, comitetul economic și social european și comitetul regiunilor. Gestionarea riscurilor climatice – protejarea oamenilor și a prosperității. Https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/txt/?uri=celex%3a52024dc0091
10. Comunicare a comisiei către parlamentul european, consiliu, comitetul economic și social european și comitetul regiunilor. Asigurarea viitorului nostru. Obiectivul climatic al europei pentru 2040 și calea către neutralitatea climatică până în 2050 pentru o societate durabilă, justă și prosperă. Https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/txt/?uri=com%3a2024%3a63%3afin
11. Comunicare a comisiei către parlamentul european, consiliu, comitetul economic și social european și comitetul regiunilor. Următorii pași către un viitor european durabil. Acțiunea europeană pentru durabilitate. Https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/txt/?uri=com%3a2016%3a739%3afin
12. Directiva 2014/52/ue a parlamentului european și a consiliului din 16 aprilie 2014 de modificare a directivei 2011/92/ue privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului. Https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/txt/?uri=celex:32014l0052
13. Directiva 2001/42/ce a parlamentului european și a consiliului din 27 iunie 2001 privind evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului . Https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/all/?uri=celex:32001l0042